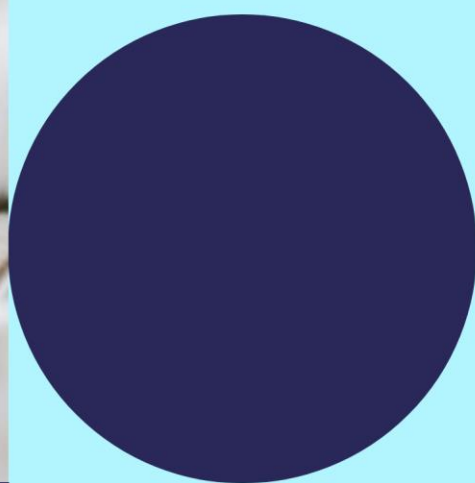

Oslo

Bydel Stovner og delprogram oppvekst og utdanning

Sammen om språkutvikling: Barns språkutvikling og foreldresamarbeid

En digital kompetansepakke om
barns tidlige språkutvikling,
morsmålets betydning og
foreldresamarbeid

Innhold i kompetansepakken

- Kort om kompetansepakken
- Forberedelsesaktiviteter
 - Bakgrunn for kompetansepakken
 - Hvordan bruke kompetansepakken?
- Kapitler
 - Tema 1: Sensitive perioder og «Serve and return»
 - Tema 2: Flerspråklige barns språkutvikling
 - Tema 3: Hvordan sikre en god dialog med foreldre om barnets språkutvikling?
 - Tema 4: Vanlige myter om tidlig flerspråklig utvikling
 - Tema 5: Boklesing og foreldresamarbeid
 - Tema 6: Fantasilek og foreldresamarbeid
- Avsluttende refleksjon

Kort om kompetansepakken

Sammen om språkutvikling består av seks temaer. Temaene tar opp barns tidlige språkutvikling, morsmålets betydning og hvordan vi kan samarbeide godt med foreldre om språk.

Kompetansepakken er laget for ansatte som jobber med barn i alderen 0–6 år – i barnehager, åpne barnehager, helsestasjoner, fagsentre og andre tjenester. Den kan brukes i personalgrupper, i små team eller individuelt.

Hvert tema inneholder en kort introduksjon, film, refleksjonsspørsmål og forslag til gjennomføring.

Målet er å bygge et felles kunnskapsgrunnlag for fagpersoner som møter barn fra flerspråklige hjem – og å styrke samarbeidet mellom tjenester og foresatte om barnas språkutvikling.

Innholdet er utviklet av Bydel Stovner (Seksjon barnehage og spesialpedagogikk / Seksjon barn og familie) i samarbeid med

- Bydel Bjerke (Bjerke familiesenter, helsestasjon og Barnehagenes pedagogiske fagsenter)
- Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) i Oslo kommune
- Universitetet i Oslo (UiO)
- Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring (NAFO)
- Utviklings- og kompetanseetaten (UKE) har hatt ansvar for filmproduksjon og digitalt innhold.

1.

Forberedelsesaktiviteter

Hva skal gjøres i denne delen:

- Gjør deg kjent med bakgrunnsinformasjon til kompetansepakken
- Gjør deg kjent med hvordan kompetansepakken kan brukes

1.1

Bakgrunn for kompetansepakken

Kompetansepakken bygger på erfaringer fra prosjektene Godt språk (bydel Stovner) og Språk i familien (bydel Alna og Bjerke). Prosjektene ble gjennomført i 2021–2024 gjennom Områdesatsingene i Oslo – delprogram Oppvekst og utdanning. Prosjektene hadde som mål å styrke tjenestenes praksis i møte med familier, med særlig fokus på:

- tidlig språkutvikling
- flerspråklighet
- samspill og samarbeid med foreldre

I samarbeid med PPT Oslo seksjon barnehage arrangerte prosjektene fagdager for ansatte i helsestasjon, åpen barnehage, språkpedagoger og fagsentre. Målet var å sikre at familier får samordnet og forskningsbasert informasjon om barns språk og samspill.

Etter prosjektslutt ønsket partene å videreføre samarbeidet og nå ut til flere tjenester og nyansatte. Dette dannet grunnlaget for utviklingen av kompetansepakken her, som bygger videre på erfaringene fra fagdagene.

Kompetansepakken henter også perspektiver fra Språksterk 1–6 – et samarbeid mellom bydelene Alna, Bjerke, Stovner, Grorud og PPT.

Prosjektet undersøker hvordan barnehager i flerspråklige områder kan:

- styrke arbeidet med barns språkutvikling
- bygge kapasitet i barnehagesektoren og PPT for å støtte flerspråklige barn og familier

Lenker:

- [Les mer om prosjekt «Godt språk» her!](#)
- [Les mer om prosjekt «Språk i familien» her!](#)
- [Les mer om prosjekt «Språksterk 1-6» her!](#)

Kryss av:

- Jeg har gjort meg kjent med bakgrunnsinformasjon til kompetansepakken

1.2

Hvordan bruke kompetansepakken?

Kompetansepakken Sammen om språkutvikling er enkel å ta i bruk og fleksibel i gjennomføringen. Den kan brukes i personalmøter, kurs, planleggingsdager – eller individuelt.

Hver film varer omtrent sju minutter og har tilhørende refleksjonsspørsmål som inviterer til dialog, erfaringsdeling og faglig fordykning. Målet er å styrke kunnskap, praksis og samarbeid med foreldre om barns språkutvikling.

Som leder kan du:

- Velge en film som passer tema eller utviklingsområde
- Sette av tid til å se filmen sammen i kollegiet
- Bruke refleksjonsspørsmålene som utgangspunkt for dialog og erfaringsdeling
- Oppsummere og avtale hvordan læringspunkter følges opp i praksis
- Bidra til å utvikle en felles læringsarena der alle ansatte deltar i utviklingen av tjenesten.

Som ansatt kan du:

- Se filmene sammen med kollegaer i små eller større grupper
- Bruke refleksjonsspørsmålene til samtale og erfaringsdeling
- Ta med erfaringer og læringspunkter inn i egen praksis
- Bruke kompetansepakken til å reflektere og lære sammen – men den kan også brukes individuelt.

Kryss av:

- Jeg har gjort meg kjent med hvordan kompetansepakken kan brukes

Hva skal gjøres i denne delen:

Se alle filmene og svare på refleksjonsspørsmål for følgende temaer:

- Tema 1:** Sensitive perioder og «Serve and return»
- Tema 2:** Flerspråklige barns språkutvikling
- Tema 3:** Hvordan sikre en god dialog med foreldre om barnets språkutvikling?
- Tema 4:** Vanlige myter om tidlig flerspråklig utvikling
- Tema 5:** Boklesing og foreldresamarbeid (del 1 og del 2)
- Tema 6:** Fantasilek og foreldresamarbeid (del 1 og del 2)

Beskrivelse

Målet med tema er å styrke fagpersoners forståelse av hvor avgjørende de første leveårene er for barns språkutvikling, og hvordan tidlig samspill bygger grunnlaget for trygghet, læring og kommunikasjon.

Filmen viser hvorfor de første leveårene er avgjørende for barns språkutvikling, og hvordan tidlig samspill skaper trygghet og læring. Gjennom eksempler ser vi hvordan voksne kan støtte barns tidlige språk ved å fange opp og svare på blikk, lyder og kroppsspråk. Filmen viser også hvordan fagpersoner kan hjelpe foreldre når samspillet blir utfordrende.

Gjennomføring

- Se filmen i tema 1 ved å bruke lenken under.
- Snakk sammen om refleksjonsspørsmålene i grupper
- Bli enige om hvilke idéer dere ønsker å ta videre i praksis

[Trykk her for å se filmen i tema 1!](#)

Varighet: 7 minutter

Refleksjonsspørsmål

1. Når og hvordan bør vi snakke med foreldre om hvor viktig tidlig kommunikasjon er?
2. “Serve and return” handler om hvordan voksne og barn samspiller. Hvordan merker du at dette fungerer godt i hverdagen?
3. Hva kan skje når den voksne ikke svarer på barnets initiativ? – Del gjerne et eksempel fra egen praksis.
4. Hvordan kan vi som jobber med barn og foreldre, støtte gode samspillsøyeblikk?

Kryss av:

- Jeg har sett filmen og svart på refleksjonsspørsmål til tema 1

Beskrivelse

Målet med dette temaet er å styrke forståelsen av flerspråklighet som en ressurs, og vise hvordan samarbeid mellom foreldre og fagpersoner best støtter barnets samlede språkutvikling.

Filmen viser hva som påvirker språkutviklingen hos barn som bruker flere språk i hverdagen – blant annet hvor mye språkene brukes, kvaliteten på samspillet rundt barnet og hvilke situasjoner språkene inngår i. Filmen belyser også hvordan sosiale og økonomiske faktorer påvirker alle barns språkutvikling, uavhengig av hvilke språk de snakker. Filmen forklarer hvorfor det er viktig å se hele barnets språk – ikke bare norskferdigheter – i samarbeid med foreldrene.

Gjennomføring

- Se filmen i tema 2 ved å bruke lenken under.
- Snakk sammen om refleksjonsspørsmålene i grupper
- Bli enige om hvilke idéer dere ønsker å ta videre i praksis

[Trykk her for å se filmen i tema 2!](#)

Varighet: 7 minutter

Refleksjonsspørsmål:

1. Hvordan kan vi legge til rette for at alle språk barnet bruker blir sett, hørt og verdsatt – både i barnehagen og i møtet med foreldrene?
2. Hva legger vi merke til hos oss selv når vi vurderer barns språk - Hvilke erfaringer, vaner eller forventninger kan påvirke vurderingene våre?
3. Hvordan vil du gå frem om du blir bekymret for språkutvikling for et flerspråklig barn /barn med flere språk i hjemmet?
4. Hvordan kan vi bruke samarbeidet med foreldrene som en ressurs når vi vurderer barnets språkutvikling?

Kryss av:

- Jeg har sett filmen og svart på refleksjonsspørsmål til tema 2.

Beskrivelse

Målet med dette tema er å styrke samarbeidet mellom foreldre og fagpersoner, slik at vurderinger av barns språk bygger på gjensidig respekt, åpenhet og felles forståelse av barnets språklige erfaringer.

Dette temaet handler om hvordan fagpersoner kan skape en trygg og likeverdig dialog med foreldre om barnets språkutvikling. Filmen viser hvordan bevissthet om makt, språk og kultur påvirker samtalen, og hvorfor kultursensitivitet og aktiv lytting er nøkkelen til god kommunikasjon.

Gjennomføring

- Se filmen i tema 3 ved å bruke lenken under.
- Snakk sammen om refleksjonsspørsmålene i grupper
- Bli enige om hvilke idéer dere ønsker å ta videre i praksis

[Trykk her for å se filmen i tema 3!](#)

Varighet: 6 minutter

Refleksjonsspørsmål

1. Hvordan kan vi være bevisste på maktbalansen i samtaler med foreldre – og hva kan vi gjøre for å jevne ut eventuelle forskjeller?
2. Hvordan påvirker vår egen bakgrunn, kommunikasjonsstil og kulturelle referanser måten vi møter foreldre på?
3. Hva kjennetegner en god dialog om barns språk – og hvordan kan vi sammen styrke vår praksis i slike samtaler?

Kryss av:

- Jeg har sett filmen og svart på refleksjonsspørsmål til tema 3.

Beskrivelse

Målet med dette tema er å styrke fagpersoners kunnskap om flerspråklig utvikling og bidra til at råd til foreldre bygger på forskning – ikke myter.

Denne filmen tar for seg vanlige myter om flerspråklig utvikling, og viser hvorfor bruk av morsmål hjemme styrker barnets samlede språkferdigheter. Den belyser hvordan myter kan skape usikkerhet hos foreldre, og hvorfor fagpersoner bør gi forskningsbaserte råd for å fremme trygghet og god dialog med familiene.

Gjennomføring

- Se filmen i tema 4 ved å bruke lenken under.
- Snakk sammen om refleksjonsspørsmålene i grupper
- Bli enige om hvilke idéer dere ønsker å ta videre i praksis

[Trykk her for å se filmen i tema 4!](#)

Varighet: 9 minutter

Refleksjonsspørsmål:

- 1) Hvilke av de presenterte mytene møter dere oftest i egen arbeidshverdag?
- 2) Hvordan kan vi støtte foreldre til å bruke morsmålet/morsmålene aktivt i hverdagen?
- 3) Ut ifra casen under:
«Vi fikk beskjed om å snakke morsmål med barnet vårt. Derfor snakker pappa litauisk og jeg polsk med barnet. Men vi snakker engelsk sammen. Nå har vi sluttet med engelsk, fordi vi ble rådet til å bruke færre språk. Så nå snakker vi lite sammen, og venter ofte til barnet har lagt seg.»
 - a) Hvordan ville du støttet denne familien?
 - b) Hvilke refleksjoner gjør du deg omkring maktforholdet i møte mellom fagpersoner og familier?
 - c) Hvilke konsekvenser har det for familien og barnet?

Kryss av:

- Jeg har sett filmen og svart på refleksjonsspørsmål til tema 4.

Beskrivelse

Målet med dette temaet er å styrke fagpersoners forståelse av hvordan boklesing kan fremme barns språk, tenkning og sosiale utvikling – og hvordan dette arbeidet kan bygges på et godt samarbeid med foreldre.

Deltakerne skal få innsikt i hvordan voksne kan skape felles oppmerksomhet og engasjerende samtaler rundt bøker, og hvordan boklesing kan være et felles utgangspunkt for språkstimulering.

Temaet skal også øke bevisstheten om hvordan samarbeid med foreldre, og bruk av bøker på flere språk, kan støtte barns språkutvikling, identitet og tilhørighet.

Temaet inneholder to filmer:

- **Del 1:** Betydningen av boklesing for språk og leseforståelse.
- **Del 2:** Samarbeid med foreldre om boklesing for å støtte barns språkutvikling.

Gjennomføring

1. Se først film del 1 ved å bruke lenken under.
2. Snakk sammen om refleksjonsspørsmålene i grupper.
3. Se deretter film del 2 ved å bruke lenken under.
4. Snakk sammen om refleksjonsspørsmålene til film del 2
5. Bli enige om hvilke idéer dere vil ta videre i praksis.

Film del 1

[Trykk her for å se film del 1 i tema 5!](#)

Varighet: 7 minutter

Refleksjonsspørsmål (del 1):

1. Hvordan kan vi skape trygghet slik at foreldre får lyst til å dele hvordan de bruker språk og bøker hjemme?
2. Hvordan kan du støtte foreldre, til de yngste barna, i å skape felles oppmerksomhet med barnet gjennom bøker?
3. Hvordan kan vi møte foreldre som er usikre på hvordan de skal lese med barnet sitt?
4. Hvordan kan vi tilpasse veiledningen til ulike familiekulturer og språk?

Film del 2

[Trykk her for å se film del 2 i tema 5!](#)

Varighet: 6 minutter

Refleksjonsspørsmål (del 2):

1. Alle: Hvilke strategier kan vi bruke for å gjøre boklesing tilgjengelig for familier med ulike leseerfaringer og ferdigheter?
2. Alle: Hvordan kan vi bidra til at foreldre ser verdien i å bruke alle språkene sine i samtaler med barnet?
3. Alle: Hvordan kan vi inkludere foreldre i valg av bøker med kulturelt relevant innhold?
4. Barnehage: Hvordan kan vi bruke bøker som en bro mellom hjemmet og barnehagen?

Kryss av:

- Jeg har sett film del 1 i tema 5 og svart på refleksjonsspørsmålene.
- Jeg har sett film del 2 i tema 5 og svart på refleksjonsspørsmålene.

Beskrivelse

Målet med tema er å vise hvordan fantasilek fremmer barns språk og sosiale utvikling, og hvordan voksne kan støtte leken gjennom samspill og samarbeid med foreldre.

Dette temaet handler om fantasilek – barns måte å utforske verden, uttrykke følelser og utvikle språk på. Gjennom lek lærer barn å bruke språket aktivt, prøve ut roller og forstå seg selv og andre.

Filmene viser hvordan voksne kan bidra til å skape inspirerende og inkluderende lekemiljøer som støtter både språklig og sosial utvikling.

Temaet inneholder to filmer:

- **Del 1:** Fantasilek og foreldresamarbeid - Barn 0–3 år).
- **Del 2:** Lek i barnehagen (3–5 år).

Gjennomføring

1. Se først film del 1 ved å bruke lenken under.
2. Snakk sammen om refleksjonsspørsmålene i grupper.
3. Se deretter film del 2 ved å bruke lenken under.
4. Snakk sammen om refleksjonsspørsmålene til film del 2.
5. Bli enige om hvilke idéer dere vil ta videre i praksis.

Film del 1

[Trykk her for å se film del 1 i tema 6!](#)

Varighet: 7 minutter

Refleksjonsspørsmål (del 1):

1. Alle: Hvordan snakker vi med foreldre om lek?
2. Alle: Hvordan kan vi i vår hverdag konkret vise foreldre hvordan de kan koble seg på barnas lek – og hvorfor det er viktig for barnets utvikling?
3. Helsestasjon: Hvordan kan vi bruke lek aktivt i konsultasjoner for å synliggjøre barnas initiativ og engasjement for foreldrene.

Film del 2

[Trykk her for å se film del 2 i tema 6!](#)

Varighet: 8 minutter

Refleksjonsspørsmål (del 2):

1. Hva betyr lek for oss voksne – og hvordan påvirker vårt syn på lek måten vi deltar i og verdsetter barnas lek i hverdagen?
2. Hvordan legger vi som voksne til rette for at alle barn skal oppleve å mestre og være en del av leken?

Kryss av:

- Jeg har sett film del 1 i tema 6 og svart på refleksjonsspørsmålene.
- Jeg har sett film del 2 i tema 6 og svart på refleksjonsspørsmålene.

Beskrivelse

I den avsluttende oppgaven oppsummerer vi arbeidet med kompetansepakken.

Vi har lært om barns tidlige språkutvikling, morsmålets betydning og samarbeid med foreldre. Målet er å styrke felles kunnskap og forståelse blant fagpersoner som møter barn fra flerspråklige hjem, og å bidra til et godt samarbeid med foresatte.

Refleksjonsspørsmål:

1. Hvordan kan vår egen bakgrunn og erfaringer påvirke måten vi møter familier med en annen bakgrunn enn deg selv?
 - a. Tenk først selv og del gjerne et eksempel.
 - b. Snakk deretter sammen i gruppa.
 - c. Reflekter også over hva du selv "har med i bagasjen" når du møter foreldre i samtaler.

Kryss av:

- Jeg har svart på refleksjonsspørsmålene.